

Бутнік-Сіверський О.Б.

доктор економічних наук, професор кафедри
ринкової економіки, обліку та фінансів Інституту
післядипломної освіти НУХТ

Самоорганізація та інтелектуальна економіка розвитку

Феномен сучасної ринкової економіки в тому, що своїм господарським механізмом вона проникає у всі сфери й види діяльності, впливаючи на організацію виробничих систем, їх інтеграцію та реструктуризацію. Господарський механізм є суспільною системою, яка забезпечує процес відтворення капіталу на основі пануючих відносин, які безпосередньо впливають на виробничі сили, окреслюють цілі, характер та ефективність їх функціонування. Одночасно, він виступає як сукупність об'єктивних відносин та сфера усвідомлюваного регулювання економічних процесів.

Актуальною проблемою на сучасному етапі економічного розвитку є проблема економічної мотивації капіталу, яка спирається на його самоорганізацію. Результатом процесу формування та самоорганізації капіталу в Україні стало формування корпоративного сектору економіки, що є домінуючим фактором становлення ринкових відносин. Механізм такої самоорганізації з позиції учасників корпоративних відносин проявляється у взаємодії капіталу–власників та капіталу–функції. Така взаємодія здійснюється на практиці через вектор потенційного тиску. При цьому корпоративна стратегія реалізується через систему стратегічних цілей (консолідовані інтереси учасників корпоративних відносин) спрямованих на приріст капіталу (чистих активів суб'єктів господарювання). В загальному вигляді господарські товариства можна розглядати, з одного боку, як систему інституту власності (колективної власності), а з іншого, – як систему інституту господарювання (суб'єкта господарювання) [1, с. 386].

Проблеми корпоративного управління, його ефективність, організаційно–правового оформлення корпоративних відносин, існуюча практика господарювання під впливом вимог учасників корпоративного процесу, розвиток корпоративної культури, присутність окремих інституціональних завдань обумовлюють потребу розробки загальної теорії корпоративності, в якій базовим є механізм взаємодії інститутів власників і господарювання на основі самоорганізації капіталу. Одночасно, теорія корпоративності є складовою загальної теорії трансформації, яка при поєднанні неокласичного та інституціонального підходів дає змогу розглядати її як частину еволюційного процесу, з одного боку, і аналізувати поведінку економічних суб'єктів у динаміці – з іншого [2, с. 58]. Виходячи з цього посилення, теорія корпоративності може пояснити природу самоорганізації корпоративної системи, її інституції та значення для досягнення зростання вартості капіталу як мети корпоративної стратегії та чинника накопичення капіталу як результату підвищення ефективності діяльності господарської системи (інституту господарювання). Головна мета корпоративної конструкції

(моделі) полягає в створенні системи корпоративних відносин і управління, яка містила б механізм самоорганізації та була здатна забезпечити розширене відтворення капіталу.

Корпоративна конструкція за економічним змістом спирається на Парето-ефективність у сфері розподілу обмежених ресурсів та благ, організацію інституту господарювання за принципом мінімуму їх віддачі (як втілення ефективності економічної системи) та ефективність як кількісний вираз організації системи, в якій розподіл та використання обмежених ресурсів урівноважують зростання споживання обмежених благ.

Розвиток корпоративної конструкції полягає в зміні її станів у динаміці, зміні її структури та прирості ефективності.

Однією з складових зростання ефективності корпоративної конструкції є орієнтації інституту господарювання на інноваційний шлях розвитку, що потребує перебудови системи управління, створення на основі принципів маркетингу системи оперативного пошуку нових сфер та способів реалізації власного потенціалу, які спирались би на новітні технології, новітні методи організації виробництва і збуту тощо.

Інноваційний процес – це послідовність дій на створення ідей можливого нововведення, маркетинг інновацій, виробництво, продаж і поширення цього нововведення, оцінка ефективності інновацій. Результатом нововведень є інноваційний продукт чи інноваційна продукція, які мають відмінність, яка пов'язана з системами інноваційного процесу. Головним фактором розвитку стають інновації. Сукупність інноваційних факторів розвитку господарської системи полягає у переході її на якісно новий тип побудови, що дозволяє набути їй в ринковому середовищі економічну збалансованість.

Ключову роль в цьому процесі відіграють охорона прав на об'єкти права інтелектуальної власності і пов'язана з нею економіка інтелектуальної власності, які є необхідним інструментом для досягнення власного культурного рівня, прискорення науково-технічного прогресу та забезпечення конкурентоздатності окремих виробництв і товарів.

Світовий досвід вказує на ефективність інноваційного способу розвитку на основі використання інтелектуальної власності. Найбільш значною рушійною силою сьогодні постає сила ідей. Ось чому сьогодні світова Промислова економіка поступається місцем Інтелектуальній економіці. На зміну індустріальній епосі приходить нова економіка, що базується на досягненнях науки і сучасних комунікаційних технологіях.

Сучасна Інтелектуальна економіка – це змішана економіка, в якій інтелектуальний продукт створюється під впливом власних зусиль, що спрямовують підприємницьку активність на зростання інтелектуального капіталу, а держава регулює цей процес, встановлюючи правову структуру бізнесу і контролюючи її дотримання. Вона вивчає питання організації підприємницької діяльності, які охоплюють організаційні форми та правові засоби бізнесу, методи ціноутворення та оцінки вартості інтелектуального

продукту, засоби мобілізації інтелектуального капіталу, систему сучасного обліку, фінансових відносин і процедуру укладення угод [3, с 11].

Ринок стимулює розвиток Інтелектуальної економіки, а саме розвиток творчої інтелектуальної праці, впровадження у суспільне виробництво новітніх технологій, винаходів, корисних моделей, програмних продуктів тощо. Головним завданням при цьому є формування самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально-орієнтованої економіки, здатними невинно самостійно розвиватися.

Література

1. Бутнік-Сіверський О.Б., Дерев'янку О.Г. Корпоративна стратегія: самоорганізація і фінансово-економічний розвиток капіталу // Стратегія економічного розвитку України, вип. 7 КНЕУ, 2001, с. 382 – 393
2. Чистилін Д. Проблеми самоорганізації у перехідній економіці // Економіка України. – 2000. - № 3,4.
3. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. Конспект лекцій для студентів спеціалістів 7.000002 “Інтелектуальна власність”, - К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2003, - 296 с.